

Vēstule manai bērnībai

VIESTURS RUDZĪTIS, psihoterapeits

Savu

bērnību redzu kā auzu laukus saules svelmē Valmierā, toreizējā 8. marta ielā, kur mani vecāki bija uzbūvējuši māju. Tajos barojās trekna dūjas, un tēvs, mednieks būdams, drīkstēja tās šaut. Bet tās varēja arī ķert zem krītošas kastes, kur tās iemānija, uz zemes paberot graudus. Vectēvs gatavoja garšīgus dūju cepešus. Mums bija arī govys Auza, kuru vedām ganities pļavās pie Matīšu šosejas. Bija arī cūka, rudeņos tai tika svinētas bēres ar putraindesām un karbonādi (bērni nedrīkstēja skatīties, kā to cūku kauj, bet vai tad kādam bija laiks viņus novaktēt?). Arī vistas un kaza Zemenīte, kas parādījās tad, kad vairs neatmaksājās turēt govī. (Māsa Agita atceras, kā abas ar vecmammu vedušas to kazu pa galveno ielu uz gaļas kombinātu Pārgaujā, kad bija pienācis laiks. Kazas bēres nevienam nevajadzēja.)

Auzu lauki ziemās bieži piesniga, pa tiem varēja skriet ar slēpēm. Kad apnika riņķot, laidos uz netālo Komjauniešu kalniņu, kas tolaik bija liels kalns – ar vienu nobraucienu varēja izlēkāties pat pa trim tramplīniem. Vienreiz, ticis lejā, iebraucu peļķē uz ezeriņa ledus, zem sniega. Nūjas turēju nepareizi un, strauji krītot, uz vienas no tām caurduru kakla diafragmu. Tomēr pats tiku līdz mājām, kaut gan

nelabums uznāca un gar acīm metās raibs. Kad vecajā Valmieras slimnīcā dakteris Karpovs šuva to caurumu ciet, mēs runājām par manu (!) medību suni Dinu un igauņu dzinēju labajām īpašībām vispār, jo dakteris arī bija mednieks. Pēc tam man bieži nācās atgriezties slimnīcā, lai atkal kaut ko sašūtu. Vienmēr iedomājos par dakteri Karpovu.

Auzu laukos ar laiku parādījās būvbedres, tas nebija slikti, jo tur sakrājās ūdens, kas pa ziemu aizsala, un hokeja laukums bija gatavs. Valmieras puikām visi bija komandās, kā mūsējā – 8. marta un Graudu ielas komanda. Tur bija Koksis, Poksis, Marķīzeris, Edvīns un es, kam dažreiz (liekas) pievienojās mazais Ainārs un Baldiņviesturs ar Bondaringu. Rīkojām mačus ne tikai ar zēniņiem no netālās Ziemeļu elektrotīklu mājas. Arī ar jānparkniekiem, centrīniekiem, kam bija vairākas komandas, un burkānciemniekiem. Kad būvbedres aizbūvēja ar betona blokiem, varēja rīkot kariņus. Tie bija bīstami – taisni brīnums, ka tikām cauri vien ar nobrāzumiem un dažām šuvēm. Bet ziemās atkal hokejs – uz Dzirnāvu ezeriņa ledus. Laukumus tirijām un šad tad arī laistījām no ledū izcirstajiem aļiņģiem. Katra komanda visu pati.

Ar mazdēlu Jēkabu 2007. gada Ziemassvētkos.

Mums bija savs ētikas kodekss. Viens par visiem, un visi par vienu, un, ja apsolīts, tad jāpilda. Taču cīņu karstumā jau gadījās visādi, bet tas, kurš skrēja pie mammas sūdzēties un tad tā mamma (mulķe) skrēja pie citām mammām, vairs neskaitījās īsts puika, bet memmītis, viņu izstūma. Vienreiz es pats nobalansēju uz robežas – mani ar trompetes kastī rokās noķēra gados vecāki centrīnieki. Instruments izlidoja uz asfalta, bikses pušu, un pionieru kaklā driskās. Kad mamma prasīja, kurš vainīgs, teicu, ka nezinu, kā to puiku sauc.

Tajā kodeksā ļoti nopietns punkts bija arī meitenes. Piemēram, ja Dacīte sūtīja manai mammai uz 8. martu apsveikumus, man taču it kā bija pienākums viņu skolas ballēs uzlūgt dejot. Bet tad viņa mani lūdza uz dāmu deju un man bija jāiet atlūgt, laikam vairākas reizes. Pēc tam čaļu tualetē tika noturēta sapulce, un es dabūju noklausīties tādas asprātības, ka ausis kļuva avenesarkanā. Vārdu sakot,

Valmieras puikām padarīšanas ar meitenēm šķita tikpat aizdomīgas kā ar mammām.

Vispār es bērnībā biju tāds puika, kuru visādām tantēm patīk ņemt klēpī, apņurcīt un nosiekaloti sīrupainā balsī jautāt: «Nu, Viestur, tu klausī mammu vai ne?» Tagad, kad man ir bijusi iespēja redzēt, kā tādas situācijas pārdzīvo māsas Jānis un mazdēls Jēkabs, arī tādi paši baltgalviši, labāk varu saprast savas tālāka izjūtas, kas lika man ar kājām pa priekšu izšļūkt no klēpja un stingri atcirst: «Dažreiz klausu, dažreiz ne!» Bet kāda skolotāja pirmajā klasē uz visu pasauli piktā tonī mani apsaukāja par Antiņu, no kā es sapratu, ka tas nekāds labais vārds nav. Par ko arī vēlāk pārli-

cinājos – malēniski tas nozīmē muļķītis. Par spīti tam, kādu nozīmi šim vārdam piešķir latviešu tautas pasakas vai Rainis, man bija skaidrs: viņa domāja, ka man ir divas dabas un ka tā iekšējā ir caurredzīga un izlēmīga, vien ārējā – izbrīnīta un panaiva. To viņa nevarēja ciest.

Dažas vasaras pagāja Jaunpie-balgā pie māsīcas Ingas. Tur Gauja ir pavisam šaura, toties ūdenī aug piparmētras – ja pabradā, smarža gāž no kājām zemē. Reiz, makšķerējot no tilta, manai baltmaizei uz āķa cieši garām paslīdēja milzīgs sapalu bara vecākais – es to nebūtu spējis izvilkēt, ja pieķertos. Bet sapali jau nav tādi muļķi, lai ķertos uz maizes gaišā dienas laikā.

Es zinu, makšķerniekiem viss liekas lielāks, bet tas milzenis svēra kādus desmit kilogramus. Nez kādēļ man palicis atmiņā viņa cienīgi nesteidzīgais peldējums.

Citas vasaras Kubuļos, aiz Sitas mežiem, kur dzīvoja mammas brālēns ar dēlu Aivaru, kam māte mazam nomira ar vēzi. Nekur nav tik klusu, sausu un karstu vasaras dienu kā tur. Naktis pašu vāktajā sienā, cikādēm spalgi griežot uz nebēdu. Ar Aivaru gājām vēžot, ne jau ar krītiņiem. Bāzām rokas krastmalas alās, zinot, ka dažās pretī var gadīties nevis maigās vēža spīles, bet asie ūdenszūrkus zobī. Citreiz uz meža ceļa nošāvām odzi, nebija tik viegli no pāris metriem tālā, laikam tikai ar trešo šāvienu iz-

devās. (Viņa tēvs bija mežsargs, viņam bija bises, bet ne vienmēr gana laika uztraukties, ko tie puikas dara.) Bija bail iet tuvāk un nosist ar koku, bet arī atstāt dzīvu nedrīkstēja. Toreiz likās, ka čūskas ir tikai sliktas.

Ja Dacīte sūtīja manai mammai uz 8. martu apsveikumus, man taču it kā bija pienākums viņu skolas ballēs uzlūgt dejot.